

основних показників його виробничої та фінансово-економічної діяльності.

Таким чином, застосування управління ефективністю на виноробному підприємстві забезпечує зростання таких показників, як продуктивність праці, фондовіддача, оборотність оборотних коштів, рентабельність продукції, а його заходи мають високий економічний ефект та швидку окупність. Втім методи управління ефективністю є різноманітними та мають застосовуватись з урахуванням поточних проблем, визначення яких потребує здійснення глибокого фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства.

Висновки. Дослідження теоретичних та практичних аспектів управління ефективністю діяльності підприємств виноробної галузі дозволило:

- 1) визначити основні принципи формування системи показників ефективності виробництва та поділити їх на групи;
- 2) встановити класифікаційні ознаки чинників зростання ефективності виробництва;
- 3) визначити основні напрями підвищення ефективності виробництва
- 4) класифікувати методи підвищення

ефективності діяльності підприємства;

5) оцінити ефективність діяльності виноробних підприємств на конкретному прикладі;

6) запропоновано заходи зі стимулювання та мотивування персоналу до підвищення ефективності праці та стимулювання продажів та скорочення дебіторської заборгованості, реалізація яких дозволяє виноробному підприємству значно збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції, скоротити питомі витрати, прискорити оборотність обігових коштів та підвищити рівень рентабельності продукції та капіталу.

Управління ефективністю – це процес, спрямований на забезпечення сталого та безперервного підвищення ефективності діяльності підприємства. Його застосування на виноробному підприємстві забезпечує зростання таких показників, як продуктивність праці, фондовіддача, оборотність оборотних коштів, рентабельність продукції, а його заходи мають високий економічний ефект та швидку окупність. Втім методи управління ефективністю є різноманітними та мають застосовуватись з урахуванням поточних проблем, визначення яких потребує здійснення глибокого фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства.

Література

1. Брюховецька Н.Ю. Економічний механізм забезпечення ефективного функціонування підприємств : Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.06.01 / НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2001. – 32 с.
2. Высочина М.В. Разработка элементов модели оценки эффективности функционирования предприятия / М.В. Высочина // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 55, Т.3. – С. 7–10.
3. Гончарук А.Г. Методические положения по проведению оценки и анализа эффективности промышленного производства : науч.-метод. пособ. / А.Г. Гончарук. – Одесса : Астропринт, 2009. – 100 с.
4. Гончарук А.Г. Методологические основы оценки и управления эффективностью предприятия : монография. / А.Г. Гончарук. – Одесса : Астропринт, 2008. – 288 с.
5. Гончарук А.Г. Управление эффективностью деятельности предприятия [Текст] : учебник / А.Г. Гончарук. - О. : Астропринт, 2012. - 258 с.
6. Прядко В.В. Економічна ефективність виробництва: проблеми теорії та методології управління. / В.В. Прядко. – К. : Наукова думка, 2003. – 282 с.
7. Рикардо Д. Сочинения. Т.1. / Д. Рикардо. – М. : Соцэкгиз, 1955. – 360 с.
8. Самуэльсон П.А. Экономика. / П.А. Самуэльсон, В.Д. Ннордхаус. – М. : Лаборатория Базовых Знаний, 2000. – 800 с.
9. Цехла С.Ю. Принципы построения системы показателей оценки эффективности производства / С.Ю. Цехла // Культура народов Причерноморья. – 2000. – №12. – С. 77–79.
10. Шишмарьова Л.О. Ефективність економічної діяльності промислового підприємства : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Харк. держ. екон. ун-т. – Харків, 2000. – 19 с.

УДК 339.146:613.22

ЗАЄЦЬ М.А., канд. екон. наук, доцент, АНДРЕЙЧЕНКО А.В., канд. екон. наук, доцент
Одеський національний політехнічний університет

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Специфіка розвитку та управління підприємствами харчової галузі. Стаття присвячена розгляду існуючих проблем та перспектив в стратегічно важливій для України харчовій галузі. Зокрема, автор приділив увагу питанням розвитку виробництва дитячого харчування. Особливої уваги заслуговує запропонований кластерний підхід до організації виробництва продуктів харчування в країні.

Ключові слова: інвестиція, інновація, кластер, харчова галузь.

Specific character of development and management of food industry enterprises. The article is devoted to the problems and prospects in food industry that is strategically important for Ukraine. In particular, the author pays attention to the development of baby food production. The cluster approach proposed for organizing food production in the country is especially noteworthy.

Keywords: investment, innovation, cluster, food industry.

Вступ. Теоретичні та практичні питання розвитку вітчизняних підприємств харчової галузі, зокрема підприємств з виробництва дитячого харчування в контексті вирішення питань покращення стану здоров'я нації та, як наслідок, підвищення національної безпеки країни досліджували у своїх працях такі вчені, як: Корнієнко О.М. [2], Крисанов Д.Ф. [3], Кучеренко В.Р. [4], Медведенко О.В. [5], Сахацький М.П. [6], Скорук О.В. [7], Юрик Я.І. [8], Яцунь О.М. [9] та ін.

Проте питання розвитку вітчизняного ринку дитячого харчування, залучення інвестицій у його ефективне функціонування в контексті стимулювання та впровадження технологій інтенсивного економічного зростання досі не було вирішеним і постійно набуває актуальності.

Метою статті є визначення специфіки розвитку та управління підприємствами харчової галузі, на прикладі підприємств з виробництва дитячого харчування.

Постановка завдання. Сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні характеризується підвищенням уваги до вирішення проблеми забезпечення населення в достатньому обсязі якісними продуктами харчування, переважно вітчизняного виробництва. Незважаючи на аграрний потенціал держави, ця галузь опинилась у вкрай скрутному положенні внаслідок відсутності фінансової підтримки з боку держави, непослідовних дій в області реформ у сільському господарстві, оподатковуванні, високому ступені інфляції й інших факторів. Тому питання розвитку та управління підприємствами харчової галузі залишається вкрай важливим для держави.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю задоволення потреб в якісній продукції вітчизняних підприємств харчової галузі, зокрема підприємств з виробництва дитячого харчування. Це пов'язане, в першу чергу, зі збереженням здоров'я української нації та її чисельності. Виходячи із офіційних прогнозів ООН, до 2050 року в Україні очікується скорочення її мешканців приблизно на 18 млн. чоловік [1, с.3].

Ці прогнози зроблені не безпідставно, достатньо лише проаналізувати динаміку скорочення чисельності населення нашої держави. Так, наприклад, відповідно до офіційних даних, лише в період 2002–2012 рр. населення України скоротилося на 2,6 млн. чол. та має тенденцію щорічного збільшення. Звичайно на таку негативну ситуацію впливають багато чинників, таких як стан навколишнього середовища, рівень соціально-економічної захищеності населення, низький рівень державного контролю за продуктами харчування та шляхами їх потрапляння до України. Тому й не дивно постійне погіршення стану здоров'я нації, демографічної ситуації в суспільстві тощо.

На нашу думку, одним з основних факторів впливу на майбутнє нації є неякісне харчування немовлят та дітей раннього віку. Отже, роль держави в

вирішенні зловбоденого питання є конче необхідним та має відбуватись якомога швидше, поки ще є можливість зупинити стабільні тенденції щодо скорочення чисельності нації.

Результати. Підгалузь дитячого харчування є стратегічною в харчовій галузі і включає виробництво продукції сухих адаптованих молочних сумішей, сухих зернових сумішей на молочній і безмолочної основах, рідкі і пастоподібні молочні продукти, плодоовочеві консерви, в тому числі овочеве пюре, фруктове пюре, плодоовочеві соки, м'ясні консерви, рибні консерви. І тому держава має підтримувати розвиток вітчизняних підприємств цієї галузі, використовуючи як прямі, так і непрямі методи державного регулювання економіки. Але, в Україні при вирішенні цього питання доводиться стикатися з проблемами постійного дефіциту державного бюджету, питома вага котрого має бути домінуючою, говорячи про стратегічний характер цих підприємств.

На сучасному етапі, на жаль, вітчизняна продукція не завжди може конкурувати з імпортною як за обсягами виробництва, так і в частині якості. І, як наслідок, в Україні спостерігається вкрай небезпечна ситуація, коли продукція ринку дитячого харчування представлена в основному імпортом і станом на 2012 рік обсяги виробництва вітчизняних підприємств цієї галузі складають лише 20 % [10].

Так, частка продукції вітчизняного виробництва дитячого харчування у загальній структурі ринку становила 46% в 2010 році, а в 2011 році скоротилася до 43%. Говорячи про сегмент соків і пюре, то його частка продовжує постійно скорочуватися. За підсумками першого півріччя 2011 року частка фруктових та овочевих пюре українських виробників становила 38%. Частка дитячих соків українського виробництва в 2010 році становила 32%, а в 2011 скоротилася до 30% [11].

В 2013 році в галузі спостерігається деяке поживлення при випуску продуктів для дітей віком до 3 років. Так, за 8 місяців 2013 року вироблено майже 21 тис. тонн продукції для дітей, що на 41% більше, ніж за аналогічний період 2012 року. Зокрема, з початку року зросло виробництво дитячого харчування на молочній основі — на 46%, у тому числі молока обробленого — на 13%, продуктів та сирів кисломолочних — на 200%, соків — на 35%. Звичайно ця ситуація є вкрай позитивною на тлі намагань уряду протягом двох років здійснити імпортозаміщення продуктів дитячого харчування на 12%. Також слід звернути увагу на те, що в рамках Державної програми активізації економіки на 2013-2014 роки в Україні будуть створені 80 сировинних зон для збільшення випуску безпечних та якісних продуктів дитячого харчування [12].

Останнім часом вигідніше продавати імпортне харчування, а не вітчизняне, тому що на відміну від імпортних товарів, на українські існують різні цінові обмеження. Зокрема, для імпортної продукції, яка поставляється на територію України через торгових

посередників, базою для встановлення торгової надбавки є не відпускна ціна іноземного виробника, а задекларована митна вартість, котра формується без контролю з боку державних органів [12].

Тому постає необхідність створення привабливих умов для залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій для якомога скорішого та ефективного розвитку в Україні вітчизняного ринку дитячого харчування. З одного боку, інвестиційна привабливість має ґрунтуватися на сукупності політичних, правових, економічних і соціальних умов, які забезпечують можливість інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів. З іншого боку, ми вважаємо, що вихід із складної ситуації, що склалася в стратегічній для України галузі, може бути знайдено внаслідок впровадження кластерного підходу до організації виробництва дитячого харчування.

Історичними основами кластерного підходу виступають, з одного боку, теорія індустріального району та економіка агломерацій А. Маршала, а з іншого боку, теорія інноваційного розвитку усередині регіональної агломерації Й. Шумпетера. Сучасний інтерес до кластерної концепції багато у чому пов'язаний із працями М. Портера, котрий, як зазначають науковці, є засновником кластерної теорії.

Відповідно до визначення М. Портера, під кластерами розуміються сконцентровані за географічним принципом групи взаємозв'язаних компаній, спеціалізованих постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій в певних конкуруючих областях. Внаслідок проведеного аналізу конкурентних можливостей більше ніж 100 галузей у десяти країнах світу, М. Портер виділив особливість, пов'язану із тим, що найбільш конкурентоспроможні транснаціональні компанії не розкидані безсистемно по різних країнах, а мають тенденцію до концентрації в одній країні, і навіть в одному регіоні країни. Це пояснюється тим, що одна або декілька фірм, досягаючи конкурентоспроможності на світовому ринку, поширює свій позитивний вплив на найближче оточення: постачальників, споживачів і конкурентів [13, с.256-258].

Захарченко В.І. вважає, що під кластерами слід розуміти географічно локалізовані міжгалузеві утворення, сукупності взаємозалежних між собою компаній і інститутів, які спільно охоплюють весь ланцюг взаємопов'язаних видів діяльності від виробництва до створення кінцевого продукту та як наслідок забезпечують глобальну конкурентоспроможність регіону [14, с.4].

Згідно з точкою зору Градова А.П., при розгляді кластера з організаційно-економічної позиції слід розуміти сукупність підприємств основних, споріднених і підтримуючих галузей локалізованих на відповідній території [15, с.50].

Сутність концепції кластерів полягає в наявності зв'язків і взаємозалежностей між учасниками ланцюжків цінностей, що виникають у процесі виробництва продукції, послуг та інновацій, і виходить за рамки звичайних горизонтальних мережевих структур, що розглядаються у галузевому аналізі. Кластерний підхід дозволяє виявити потенційних учасників економічних кластерів, а також найбільш

доцільні форми їх взаємовідносин. Близьке розташування і неофіційні локальні зв'язки учасників обумовлюють велику гнучкість і ефективність функціонування кластерних утворень. Кластерний підхід структуризації економічної системи показує яким чином формується мережа взаємовідносин різноманітних організацій, що належать до однієї або кількох галузей у рамках певної території для ефективної реалізації конкурентних переваг.

Кластери значним чином впливають на конкурентну боротьбу, маючи ряд серйозних переваг для бізнесу, таких як: підвищення продуктивності фірм, що входять у кластер, і галузей; збільшення здатності до інновацій; стимулювання розвитку нових напрямів бізнесу, що розширюють межі кластера. Також, до числа важливих переваг, що створюються кластером, належить доступність інформації стосовно маркетингу, технологій, поточних потреб покупців для фірм і місцевих організацій усередині кластера, яка може бути краще організована і вимагає менших витрат, що дозволяє компаніям працювати більш продуктивно і виходити на передовий рівень продуктивності. Кластер сприяє підвищенню продуктивності та забезпечує розвиток суміжних видів діяльності учасників кластера. Суміжна продукція, спрямована на створення купівельного попиту, є поширеною не лише в області надання послуг, але і дизайну продукції, матеріального забезпечення і післяпродажного обслуговування. Кластери дозволяють зіставляти ефективність виробництва, оскільки схожі функції виконують інші локальні фірми. Кластери створюють багато факторів виробництва, які інакше були б занадто дорогими у сфері суспільних товарів (послуг). Участь у кластері надає також різні переваги у залученні інвестицій, такі, як доступ до нових технологій, прогресивних методів роботи для здійснення поставок, можливість адекватно і швидко реагувати на потреби покупця. Багато нових видів бізнесу частіше виникають усередині кластерів, чим ізольовано. Взаємодії у кластерах явно сприяє наявність чинників довіри і організаційної проникності, що розвивається унаслідок постійної взаємодії і усвідомлення взаємозалежності у межах регіону або міста, що знову ж таки призводить до підвищення продуктивності, поширення інновацій тощо.

Отже, основними особливостями кластера є географічна близькість і галузева спеціалізація, яка позитивно впливає на розвиток підприємств малого і середнього бізнесу внаслідок тісної співпраці між фірмами усередині кластера на тлі суперництва між ними за можливість впровадження інновацій. Відмінною особливістю кластеру є отримання організаціями, що входять у нього, синергетичного ефекту, що виражається у підвищенні конкурентоспроможності усієї системи у порівнянні із окремими господарюючими суб'єктами.

Кластерний підхід, на нашу думку, дозволить нарощувати експортний потенціал якісної продукції дитячого харчування, яка станом на 2013 рік експортується в 30 країн світу (найбільші обсяги експорту припадають на Азербайджан, Російську Федерацію, Білорусь, Казахстан, Молдову, Грузію та Туркменістан. Незначні обсяги - у країни Прибалтики, Азії, Африки та США) [14].

Впровадження кластерного підходу має супроводжуватися пошуком оптимальних та ефективних форм залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій. Тому для досягнення максимального ефекту від залучених реальних інвестицій в сферу виробництва дитячого харчування необхідно провести попередній аналіз існуючого стану

розглядуваної проблеми, - залучення реальних інвестицій. На рис. 1 представлена схема попереднього аналізу існуючого стану в сфері виробництва дитячого харчування, яка, на нашу думку, могла б знайти ефективне віддзеркалення в процесі ухвалення інвестиційних рішень щодо інвестиційної привабливості регіону інвестором.

Рис. 1. Схема попереднього аналізу існуючого стану в сфері виробництва дитячого харчування.

Представлена схема попереднього аналізу існуючого положення в сфері виробництва дитячого харчування повинна скоординувати кроки щодо послідовного аналізу усіх стадій існуючої системи в сфері виробництва дитячого харчування, починаючи з ефективності існуючих підходів з їх виробництва, а також джерел фінансових ресурсів з формуванням умов максимально задовольняючим сучасним нормам з виробництва якісного асортименту продуктів дитячого харчування.

На нашу думку, на етапі визначення доцільності залучення існуючих інноваційних технологій у виробництво дитячого харчування, слід зробити акцент на фінансування розробки вітчизняної інноваційної моделі з адаптуванням до національного ринку. Як наслідок, такий підхід дозволить мінімізувати витрати, пов'язані з придбанням дорогих, морально застарілих зарубіжних технологій.

Враховуючи той факт, що виробництво якісного дитячого харчування носить інноваційний характер з точки зору залучення новітніх технологій, слід також зосередити увагу на питаннях щодо

можливих ризиків при реалізації кластерного підходу до організації їх виробництва.

Сучасна теорія ухвалення рішень в умовах невизначеності виділяє три можливі ситуації функціонування інноваційних підприємств [16, с.170]:

- в умовах визначеності, коли вірогідність віддачі одиниці вкладених коштів можна визначити наперед;
- в умовах ризику, коли кінцевий результат неможливо точно спрогнозувати за наявності певної інформації про можливі наслідки;
- в умовах повної невизначеності, коли кінцевий результат є випадковим, при повній відсутності якої-небудь інформації про можливі наслідки.

Таким чином, вірогідність настання ризику при функціонуванні у сфері виробництва дитячого харчування буде знаходитись між другим і третім пунктами, що є наслідком відсутності якої-небудь активності з боку як реальних інвесторів, так і підприємств у цій сфері. Прикладом є постійне зниження обсягів виробництва вітчизняними підприємствами продукції для забезпечення потреб ринку дитячого харчування, і, як наслідок, збільшення імпорту до 80% потреб ринку [10].

На нашу думку, функціонування вітчизняних підприємств з виробництва продуктів дитячого харчування в умовах невизначеності схильне до впливу наступних ризиків:

– економічний - обумовлений несприятливими змінами в економіці країни, наслідки чого можуть негативно відбитися на підприємницькій діяльності у сфері виробництва продуктів дитячого харчування;

– політичний - виражається зміною політичної обстановки, що може спричинити негативний вплив на підприємницьку діяльність у сфері виробництва продуктів дитячого харчування;

– виробничий - пов'язаний з невиконанням підприємствами своїх планів з реалізації програми впровадження вітчизняних технологій у виробництво, в результаті неефективного використання нової техніки і технології, основних і оборотних фондів, сировини, робочого часу;

– комерційний - має місце в процесі реалізації товару на ринку, його транспортуванні, прийнятті товару покупцем, а також при зниженні платоспроможності покупця;

– фінансовий - невиконання фірмою своїх фінансових зобов'язань, головною причиною чого може стати знецінення інвестиційно-фінансового портфеля внаслідок зміни валютних курсів, нездійснення платежів;

– організаційний - обумовлений низьким рівнем організації, недоліком в організації маркетингової діяльності, нестійким фінансовим положенням;

– інноваційний - пов'язаний з фінансуванням і застосуванням науково-технічних нововведень у сфері виробництва продуктів дитячого харчування;

– кредитний - ризик несплати позичальником основного боргу у разі банківського кредитування і відсотків по ньому;

– ресурсний - відсутність запасу міцності унаслідок відсутності ресурсів, викликане порушенням координації усередині кластера;

– форс-мажорних обставин - виникає в результаті стихійних лих, повеней, землетрусів, штормів і інших природних катаклізмів [18, с.18].

Діяльність з виробництва дитячого харчування є ризикованою діяльністю, тому, на нашу думку, розглядаючи можливості щодо залучення інвестицій, доцільно поєднувати традиційні джерела фінансових ресурсів з новим для України джерелом, таким як венчурне фінансування, головною метою якого є фінансування ризикованих інноваційних проектів, зокрема виробництво якісного дитячого харчування.

На думку Валдайцева С., венчурний капітал – це специфічна форма реалізації інвестицій під певний інноваційний проект, ефективність якого оцінюється як висока [19, с.25].

М. Варшавець під венчурним капіталом розуміє вкладені грошові кошти великих компаній, банків, страхових, пенсійних і інших фондів у сферу підвищеного ризику, новий бізнес, зв'язаний з процесом просування на ринок новітніх технологій [20, с.25].

Івина Л. розглядає венчурний капітал як джерело фінансування початкових компаній, компаній, що знаходяться в складних умовах тощо. Венчурні інвестиції містять високий ступінь ризику, але

одночасно обіцяють хороші перспективи доходу (вище середнього). У обмін на перейманий на себе ризик, венчурні капіталісти можуть отримувати винагороду у вигляді прибутку, роялті, привілейованих акцій, зростання вартості акціонерного капіталу і в іншому вигляді [21, с.227].

При визначенні природи венчурного капіталу Поручник А. вважає, що категорія венчурного капіталу відображає систему стосунків між суб'єктами венчурного підприємництва, яка забезпечує акумуляцію вільних коштів і вкладення їх в інноваційні проекти з метою дослідження, освоєння і комерціалізації нововведень [22, с.7]. Бердников Д. підтримує точку зору, що під поняттям венчурний капітал слід розуміти промисловий капітал, що використовується у формі прямих інвестицій для фінансування підприємств, які мають значний потенціал зростання, знаходяться на різних стадіях розвитку і належать до різних галузей економіки. При цьому процес венчурного фінансування супроводжується підвищенням ступенем ризикованості в порівнянні з іншими альтернативними джерелами фінансування, якщо такі є, високою нормою прибутковості і ступенем залученості венчурного інвестора в процес ухвалення рішень [23, с.23].

Акумуляція фінансових коштів зовнішніх інвесторів венчурною компанією з подальшим вкладенням отриманих коштів в найпривабливіші проекти від імені цих інвесторів є відмінною рисою венчурного типу фінансування. Вважається, що венчурні компанії є деякого роду посередниками даної форми приватного капіталу. Така стратегія поведінки венчурних інвесторів характеризується насамперед тим, що повернення від інвестиційного потоку у вигляді приросту капітальної вартості інвестицій є найбільш прийнятним, ніж процес очікування дивідендів.

З нашої точки зору, венчурний капітал є активом, вкладеним в акціонерні компанії, що займаються впровадженням інновацій в стратегічні галузі, зокрема підприємства харчової галузі, де ризик повернення вкладених коштів перебуває на рівні вище середнього, що є зовсім непривабливим для банківського типу кредитування. Але, враховуючи високу вартість впровадження інновацій в виробництво дитячого харчування, необхідно розглядати можливість участі всіх форм реальних джерел фінансових ресурсів задля забезпечення найбільшої їх ефективності.

Висновки. Активність прояву ризиків при реалізації інвестиційних проектів з виробництва продуктів дитячого харчування викликана, головним чином, відсутністю до недавнього часу контролю з боку держави за стратегічною галуззю, пов'язаною зі здоров'ям нації, а також відсутністю новітніх технологій в виробництві сучасного якісного дитячого харчування в країні, що стало наслідком відсутності активності в підприємницькій діяльності у цій перспективній для України галузі. Тому запропонована схема оцінки ризику, що має місце при реалізації кластерного підходу функціонування вітчизняних підприємств з виробництва продуктів дитячого харчування, повинна скоординувати заходи по зниженню рівня ризику, що має найбільшу вірогідність прояву.

Також слід відзначити, що оцінку ефективності майбутніх реальних джерел фінансування підприємств з виробництва продуктів дитячого харчування необхідно здійснювати з обов'язковим врахуванням чинника економічного ризику, обумовленого несприятливими змінами в економіці країни, наслідки чого можуть негативно відбитися на підприємницькій діяльності у цій сфері.

При суттєвому домінуванні імпорту на вітчизняному ринку, впровадження кластерної моделі в перспективну сферу виробництва продукції дитячого харчування дозволить: по-перше, вирішити проблему залучення інвестицій, впровадження інноваційних

розробок вітчизняних вчених та створення робочих місць в харчовій галузі; по-друге, вирішити питання покращення стану здоров'я нації завдяки випуску якісної продукції дитячого харчування та разом підвищити рівень національної безпеки країни; по-третє, створити умови для держзамовлення необхідної екологічно чистої сільськогосподарської продукції для задоволення потреб підприємств галузі; по-четверте, зменшити рівень соціальної напруги, викликаній низьким рівнем уваги держави до стратегічно важливої проблеми забезпечення населення якісними продуктами харчування.

Література

1. Наукові здобутки молоді у вирішенні актуальних проблем виробництва та переробки сировини, стандартизації і безпеки продовольства [Електронний ресурс] : праці конф., 20-22.04.2011 р., Київ, Т.1 / відп. ред. С.Д. Мельничук. – Київ : НУБіП України, Вид-во ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. – 591 с. – Режим доступу: http://nubip.edu.ua/sites/default/files/2_Prazi%201_Yakist_2012.pdf.
2. Корнієнко О.М. Дослідження конкурентоспроможності та рівня довіри споживачів до продуктів дитячого харчування / О.М. Корнієнко // Фармац. журн. — 2009. — № 3. — С. 35-39.
3. Крисанов Д.Ф. Державне стимулювання виробництва високоякісних та безпечних продуктів дитячого харчування / Д.Ф. Крисанов // Економіка і прогнозування. — 2008. — № 1. — С. 105-120.
4. Економіка регіонів: узагальнена модель регіональних економічних систем. / [В.Р. Кучеренко, І.Г. Гречановська, А.В. Андрейченко та ін.]; під науковим керівництвом та ред. д.е.н., проф. В.Р. Кучеренка – Одеса : Автограф, 2005. – 420 с.
5. Медведенко О.В. Організація виробництва і збуту нових видів вітчизняних продуктів дитячого харчування лікувально-профілактичного призначення / О.В. Медведенко, Н.Г. Слободян // Наукові праці Національного університету харч. технологій. — 2007. — № 22. — С. 136-138.
6. Захарченко О.В. Структурні зрушення виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств в умовах формування і розвитку ринкової економіки. Монографія / О.В. Захарченко, М.П. Сахацький. – Одеса : КП «Одеська міська друкарня», 2011. – 250 с.
7. Скорук О.В. Модель прогнозування попиту на продукти дитячого харчування / О.В. Скорук // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в Україні : матеріали II Міжн. наук.-метод. конф. (Чернівці, 4-6.05.2011 р.) / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : ДрукАрт, 2011. – С. 267–268.
8. Юрик Я.І. Сучасний стан та проблеми розвитку індустрії дитячого харчування в Україні // Промисловий потенціал та ефективність його використання: Зб. наук. пр. – К. : Ін-т ек-ки НАН України - 2003. – С. 42 – 52.
9. Яцунь О.М. Державне регулювання розвитку індустрії дитячого харчування // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць. Вип. 189 : В 5 т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. Т.4. – С.1133-1139.
10. Казакова Н. В Україні лише 20% продуктів дитячого харчування власного виробництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/ua/news/549983-v-ukrayini-lishe-20proc-produktiv-dityachogo-harchuvannya-vlasnogo-virobnitstva>.
11. Частка українських виробників на ринку дитячого харчування продовжує скорочуватися [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/138767>.
12. Україна збільшує виробництво дитячого харчування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-kmu.com.ua/2013-10-29-000000am/article/16695378.html>.
13. Портер М.Э. Конкуренция : учебное пособие / М.Э.Портер. – М. : Изд. Дом «Вильямс», 2005 – 608 с.
14. Захарченко В.И. Кластерная форма территориально-производственной организации. – Ч.1 – Экономические кластеры как новая форма организации производства в регионе / В.И. Захарченко, В.Н. Осипов. – Одесса: «Фаворит» - «Печатный дом», 2010. – 122 с.
15. Градов А.П. Национальная экономика. 2-е изд. / А.П. Градов. – СПб.: Питер, 2005. – 240 с.
16. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / А.Ф. Гойко. – К.: ВІРА-Р, 1999. – 320 с.
17. Мертенс А.В. Инвестиции. Курс лекций по современной финансовой теории / А.В. Мертенс. – К. : Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 415 с.
18. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения : Учебное пособие. – 2-е издание., переработанное и дополненное / В.М. Гранатуров. – М. : Изд. «Дело и Сервис», 2002. – 160 с.
19. Валдайцев С.В. Управление инновационным бизнесом. Учеб. пособие для вузов / С.В. Валдайцев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.
20. Варшавец М. Особливості функціонування венчурного капіталу в Україні. / М.Варшавец // Рынок ценных бумаг Украины, 2004. – №5-6. – С.25-29.
21. Ивина Л.В. Терминология венчурного финансирования. Учебное пособие / Л.В. Ивина, В.А. Воронцов. –

М.: Академический проект, 2002. – 256 с.

22. Поручник А.М. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні / А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2000. – 172 с.

23. Бердников Д. Предпосылки возникновения венчурного капитала и возможность его применения в Украине / Д. Бердников // Підприємництво, господарство і право, 2003. – №8 – С.23-26.

УДК 658:005.332.4

МИРОНЮК Т.І., канд. екон. наук., доцент, ЦЬОМА В.І., магістрант
Одеська національна академія харчових технологій

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

В даній статті розкрито сутність поняття конкурентоспроможності підприємства, його роль в ефективному функціонуванні промислового підприємства на ринку, проаналізовано основні фактори конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, підприємство, конкурентні переваги

In this paper, the essence of the concept of enterprise's competitiveness and its role in the efficient operation of industrial enterprises in the market, analyzes the main factors of competitiveness of enterprises.

Keywords: competition, competitive, enterprise competitive advantages

Вступ. Особливе місце в діяльності підприємства належить визначенню конкурентоспроможності підприємства. Оскільки на даний момент досить вагомою є конкурентна боротьба на ринках нашої держави, кожне підприємство-товаровиробник намагається спрямувати свої зусилля на захоплення якомога більшої частки ринку та залучити більшу кількість потенційних споживачів. У сучасній конкурентній боротьбі, за всієї гостроти та динамізму виграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою завдання підвищення рівня конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства в цілому. Тому тема даної статті є досить актуальною в наш час.

Питання конкуренції і конкурентоспроможності перебувають у центрі уваги дослідників і науковців протягом всієї історії розвитку економічних відносин вони розглядалися різними вченими, зокрема: М.Е. Портером, І.Н. Герчиковою, А.П. Градовим, З.А. Калугіною, І.У. Ліпсіц, П.Р. Діксоном, А. Селезневим, В.Д. Адріановим, І.В. Зулькарпаєвим, Л.Р. Ільсовою, М.Г. Долинською, І.А. Соловйовою, В.С. Мисаковим ті ін.

В умовах глобалізації світової економіки конкуренція диктує нові вимоги і стандарти господарювання учасникам ринку для отримання вигідних позицій. Конкуренція створює поняття конкурентоспроможності, від рівня якого й залежатиме успіх підприємства. Конкурентоспроможність промислового підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів спрямованою на забезпечення його сильних конкурентних позицій, підтримання і розвиток існуючих та створення нових конкурентних переваг. Це вимагає забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства, дослідження його специфіки та динаміки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретичних основ і формування показників і методів оцінки конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження - підвищення конкурентоспроможності підприємства. Предмет дослідження - основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Результати. Існує велика кількість методів аналізу конкурентних переваг, а саме: модель Бостонської консультативної групи (БКГ); модель М. Портера; метод «Мак-Кінзі»; модель Shell/DPM; метод LOTS; метод PIMS; ситуаційний аналіз (SWOT-аналіз); метод експертного оцінювання; модель Хофера/Шенделя; фінансово-економічний метод; метод картування стратегічних груп. Наведені методи оцінки конкурентних переваг підприємства на цільовому ринку доречно умовно розділити на три групи залежно від показників і змінних, використовуваних при аналізі:

1) методи, що характеризують ринкові позиції підприємства: модель БКГ, модель М. Портера, метод «Мак-Кінзі», модель Shell/DPM, метод PIMS, модель Хофера/Шенделя;

2) методи, що характеризують рівень менеджменту підприємства: метод LOTS, метод GAP, ситуаційний аналіз, метод експертного оцінювання, метод картування стратегічних груп;

3) методи, що характеризують фінансово-економічну діяльність підприємства: фінансово-економічний метод, метод маргінального аналізу.

Запропоновані оцінки можуть бути проранжовані для визначення конкурентних позицій підприємства.

На даному етапі розвитку економіки актуальним є завоювання й утримання конкурентних переваг. Саме це є ключовим фактором успіху підприємства в конкурентній боротьбі. Виробники постійно повинні